

Výzkum ukazuje na velmi závažné dopady uvěznění rodiče na dítě, které ovlivňují i jeho budoucí život

Praha, 28. 5. 2024

První výzkumný projekt v ČR zaměřený na děti vězňů s názvem Rodičovství za mřížemi realizovala Masarykova univerzita v Brně v úzké spolupráci s neziskovou organizací Mezinárodní vězeňské společnosti, z.s. (MVS). Výzkum vznikl také díky úzké kooperaci s Vězeňskou službou ČR. Odborný průzkum je reakcí na závažnou situaci dětí odsouzených rodičů, s kterými nezisková organizace pracuje již 14 let.

Tříletý výzkum si dal za cíl porozumět tomu, co se děje s dětmi, když jsou odloučeny od rodičů v důsledku věznění a jaký to má vliv na prospívání dítěte. Zvláštní pozornost byla věnována tomu, co se děje se vztahem s tímto rodičem, dopadům věznění na život dítěte i kontaktu dítěte s rodičem během výkonu trestu. Výzkum probíhal s uvězněnými rodiči, s dětmi samotnými i s těmi, kteří o ně pečují. Ke sběru dat byla využita kvalitativní i kvantitativní metoda.

Statistika není, odhady mluví až o 40 tisících dětí

Dětem, kterým se také říká “neviditelné či zapomenuté děti”, není v ČR věnována systematická odborná pomoc a jejich práva nejsou legislativně ukotvena. Oficiální statistika o počtu těchto dětí neexistuje, ale MVS odhaduje, že jich může být až 40 tisíc. S dětmi vězňů pracuje nezisková organizace třeba na letních kempch, které pro ně pořádá, nebo v klubech, kde se děti pravidelně scházejí.

“Ukázalo se, že uvěznění rodiče znamená pro děti, které mají s rodičem dobrý vztah, enormní emocionální zátěž, negativně to ovlivňuje jejich psychiku, jsou často traumatizované. Odchod rodiče za mříže vytváří u dětí podmínky pro nepříznivou životní trajektorii, která ovlivňuje život dítěte nejen v přítomnosti, ale je riziková i pro jeho budoucí život,” popisuje Jitka Navrátilová z Fakulty sociálních studií MU Brno, která byla hlavní řešitelkou výzkumu.

Je důležité upozornit, že děti odsouzených rodičů nepředstavují jednotnou skupinu, ale několik podskupin, které se značně odlišují potřebami a rovněž vyžadují i jiný přístup pomoci.

Co z výzkumu mimojiné vplynulo:

- **pro děti znamená uvěznění rodiče enormní emocionální zátěž, která v nich vyvolává hluboký smutek**

- **děti odsouzených rodičů prožívají často trauma a pocity viny - tyto děti jsou až 4x více ohrožené rizikem traumatu**
- **odchodem rodiče děti ztrácejí jistotu, že mají někoho, na koho se mohou v případě nebezpečí obrátit, aby je ochránil, přicházejí o potřebnou lásku a péči**
- **uvěznění má negativní dopady na psychiku a chování dětí, některé ztrácejí chuť do života**
- **někdy se u těchto dětí objevují problematické prvky v chování - neposlušnost, uzavření se do sebe, nevladatelnost, ale také problémy se spánkem, úzkosti, sebepoškození**
- **uvěznění rodiče je naopak úlevné pro děti, které vyrůstali již před odsouzením rodiče v nefunkčních či narušených vztazích (návykové látky, násilí, hádky, zneužívání apod.)**
- **děti často zůstávají na učení samy, jejich prospěch se zhoršuje, nebo se vzdávají svých koníčků a zálib**
- **především u starších dětí nad 12 let je nejvíce ohrožen vztah s rodičem a nejvíce hrozí ztráta kontaktu, tyto děti také nejvíce postrádají soukromí při osobních návštěvách ve věznici**
- **po odsouzení rodiče se nejčastěji rodiny potýkají s ekonomickým propadem a finančními problémy, které mohou vyústit až v materiální nouzi**
- **zatajování pravdy o uvěznění rodiče je rozšířené spíše u malých dětí**

Díky výzkumu již vznikly didaktické materiály a příručky pro efektivnější práci sociálních pracovníků s těmito dětmi. Mezi další plánované kroky patří také vzdělávání sociálních pracovníků, nebo rozvíjení tématu s pracovníky ministerstev (MPSV, MŠMT).

„Naše organizace dlouhodobě upozorňuje, že děti vězňů jsou opomíjenou skupinou, které je třeba se věnovat. Čekáme s napětím, jak budou výsledky aplikovány do doporučení pro práci s dětmi a do jaké míry budou používány vzniklé metodiky a jak se život těchto dětí podchytí hlubší informovaností mezi profesionály i veřejností. Na doporučení Výboru vlády pro práva dětí ve spolupráci s Výborem vlády proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání, vznikla před dvěma lety pracovní skupina k dětem uvězněných rodičů, které jsme součástí. Ta bude s výsledky výzkumu také pracovat,“ dodává Gabriela Kabátová, ředitelka MVS.

Výzkum Rodičovství za mřížemi vznikl za podpory Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

Mezinárodní vězeňské společenství, z.s.

Pracuje na bázi křesťanství a restorativní justice od roku 2010. Věnuje svou pomoc všem, kterých se dotkl zločin - obětem trestných činů, odsouzeným, propuštěným, dětem vězňů i jejich rodinám, ale i pracovníkům justice. Pomoc směřuje k uzdravení, obnově vztahů a účinné prevenci kriminality.

MVS je součástí Prison Fellowship International, největší křesťanské světové dobrovolnické organizace v oblasti vězeňství, která pracuje ve více než 120 zemích.

Dále je členem COPE - Children of Prisoners Europe a INCCIP - International Coalition for Children with Incarcerated Parents.

www.mvs.cz